

Galium silvestre, Gennep 1928.
Galinsoga parviflora, Plasmolen 1927.
Filago germanica, Gennep 1927.
Gnaphalium luteo-album, Bergen (1 ex.), Heukelom (1 ex.) 1928.
Artemisia ludoviciana, Plasmolen 1926.
Artemisia campestris sericea, Middelaar.
Senecio Jacobaea (bont), Gennep 1928, Milsbeek 1928.
Onopordon Acanthium, Middelaar.
Serratula tinctoria, Mook, Gennep 1928.
Hieracium Schultesii, Mook 1927.
Hieracium Pilosella (bont), Mook 1927.
Hieracium maculatum, Mook, Plasmolen.
Hieracium maculatum Polichiae, Mook (Bieselt), Plasmolen (grens).
Hieracium praecox, Plasmolen (St. Jansberg, grens).

Joh. JANSEN, Malden.

BEREDENEERDE VOORLOOPIGE LIJST DER IN LIMBURG IN 'T WILD VOORKOMENDE ZOOGDIEREN.

Door Rector Jos. Cramers.

(Vervolg van Jaarg. 17, No. 9 en No. 11).

III.

Martes martes martes (L.).

De Boom- of Edelmarter.

Volgens R. T. Maitland, op. cit.: r. d. i. zeldzaam.

Alph. H. Dubois, op. cit., zegt van hem: „elle est rare en Belgique où on ne la rencontre que dans les forêts de l'Ardenne”.

Dr. O. le Roi en H. Freiherr Geyr von Schweppenburg, op. cit., schrijven: „ist noch ziemlich verbreitet, nimmt aber an Zahl ständig ab”.

Hugo Otto, op. cit.: „Am rechten Niederrhein habe ich ihn in den Forsten Fernwald, Hiesfelder Wald, Bruckhauser Wald, Weseler Wald, Dämmerwald und den benachbarten Hochwaldungen an der Niederrheinisch-Westfälischen Grenze nördlich und südlich der Lippe verschiedentlich erlegt gesehen. Am linken Niederrhein kommt er schon seit Jahrzehnten nur als Ausnahmeerscheinung vor, so z. B. in Forstwald bei Krefeld, in Nieukerker Bruch im Kreise Geldern, im Balberger Wald bei Xanten und in Reichswald bei Kleve. Er gehört in der Ebene zu den allerseltensten Tiergestalten. Er ist ein ausgesprochenes Naturdenkmal”.

* * *

Dat de Boommarter in Limburg vroeger geen onbekende is geweest, blijkt o.i. uit 't feit dat hij in de volkstaal een aparten naam heeft, althans in sommige streken van 't Zuiden der provincie.

Wanneer hij toch wordt bedoeld, spreekt 't volk van 'n Maar(t), terwijl 't den steenmarter 'n vis en de bunzing 'n e vuur noemt.

De naam Maar(t) moet al van lange hêr

dateeren. Weinige Limburgers zijn er nog, die ooit met eigen oogen 'n Maar(t) gezien hebben. De dient-langbeachte, met lichtbruin-gele keelharen getooide boommarter schijnt bij ons haast uitgestorven. Ondanks de vele moeite welke 'k me gegeven heb om klaarheid te brengen in z'n nog voorkomen ten onzent was de oogst vrij klein.

De heer G. Widdershoven van Aalbeek-Hulsberg deelde me schriftelijk mede:

„Van den Boommarter kan 'k U alleen „dit zeggen: ik heb er één helpen vangen on„der de gemeente Wynandsrade. Ik vergezelde „op een avond den Rijksveldwachter Lenders, „die een gedresseerden bunzing-hond had. „Eensklaps hoorden wij den hond blaffen on„der een hoogen eik in het weiland van Portz „aldaar. Toen wij naderden sprong een Boom„marter naar beneden, die door den hond ge„vangen werd. 't Was een kater. Dat is de „eenige Boommarter, welke ik ooit gezien heb „en het is bijna 40 jaren geleden”.

In 1905 of 1906 zou door den heere Anton Wiertz, Förster, Vaalserkwartier, 'n Boommarter geschoten zijn vlak bij de Limburgsche grens, in een beboscht terrein op ± 100 Meter afstand der gemeente Vaals.

De beschrijving, welke hij van 't dier gaf, doet inderdaad vermoeden dat dit exemplaar 'n Boommarter is geweest. Maar??? (1).

In October van 1925 zou een Edelmarter geschoten zijn in het „Malenbosch” (stuk van 't Vijlender bosch, vlak bij de Belgische grens), door den heer J. Mommers, Esch (Vaals).

't Dier werd gereviseerd en als Edelmarter bevonden door den heere Alex. Smets, Förster te Wolfshaag (Vaals), een goed dierenkenner, zoodat vergissing haast is uitgesloten (2).

Doch waar we persoonlijk deze jachtbuiten niet onder oogen hebben gehad en de Boommarter klaarblijkelijk in Zuid-Limburg allerezelzaamst is, staan we voor de algeheele zekerheid dezer opgaven niet in.

Aan Burgemeester P. Hens is in de buurt van Valkenburg-Houthem de Boommarter onbekend. Hij wees me op 'n bericht in de „Nederl. Jager” van 10 Maart 1928, pag. 458, waarin staat: „In enkele dagen wist jacht-opzichter J. v. Weersch te Nyswiler (L.) behalve 6 bunzings, twee Boommarters, die nog goed in pels waren, op de klem te vangen”. De meening van den heere Hens dat 't wel Steenmarters zullen geweest zijn is bevestigd door den heere Jacq. Brouwers, die me mondeling mededeelde, dat de bewuste dieren inderdaad Steenmarters waren.

In de boven aangehaalde „aanteekeningen” van den heere J. L. Wieters vond 'k betref-

(1) Schriftelijke mededeeling van den WelEerw. Heer H. Jongen, Rector Lemiers.

(2) Schriftelijke mededeeling van den WelEerw. Heer H. Jongen, Rector Lemiers.

fende Boommarters in Midden- en Noord-Limburg, (uit Zuid-Limburg is hem niets bekend), 't volgende:

3 Maart 1903: één geschoten te Swalmen;
11 Maart 1905: één geschoten te Swalmen;
3 Januari 1915: één gevangen te Lom (Arcen);
9 Juli 1927: één gevangen te Well bij Arcen (geheel in zomerhaar);
14 Juli 1928: één nog jong exemplaar, naar schatting ± één jaar oud, gevangen te Lom (Arcen).

Voor nadere gegevens houden we ons ten zeerste aanbevolen. (1)

IV.

Martes foina foina (Erxl.).

De Steenmarter of Huismarter of Fluwijn.

R. T. Maitland, op. cit.: a. c. = vrij algemeen.

Alph. H. Dubois, op. cit.: „Commune en Belgique dans un grand nombre de localités”.

Dr. Otto le Roi en Freiherr Geyr von Schwepenburg, op. cit.: „Findet sich allenthalben im Gebiete”.

Hugo Otto, op. cit.: „Was über die Verbreitung des Edelmarders gesagt wurde, gilt in groszen und ganzen auch vom Hausmarder. Er kommt nur ungleich zahlreicher in Deutschland vor und ist auch in den Rheinlanden überall vertreten. Infolge der Abnahme des Edelmarders aber ist sein Pelz in der Nachkriegszeit derartig im Preise gestiegen, dass er bald ebenso selten wie das Gelbküchlein sein wird und rechtzeitig geschützt werden muss.”

1924 wurde sein Balg mit 40 G. M. bezahlt. Solche übermässige Preise haben die Verfolgung des Tieres sehr gesteigert”.

* * *

De Steen- of Huismarter, de Fluwijn, van de vorige goed te onderkennen aan z'n witte borst is bij ons niet zoo heel zeldzaam.

De heer Lucien Regout te Lutterade-Geleen, die me, voor de samenstelling dezer voorlooppige lijst, vele kostbare gegevens verschaftte, schrijft me: „De Steenmarter komt, niettegenstaande er een fabelachtige jacht op gemaakt wordt, in Limburg nog voor. Hij is m.i. een van de mooiste en sierlijkste beesten, voor zoover 't de wezelachtigen betreft, daarbij is hij zeer schuw en erg slim. Om 't beest te vangen moeten veel truks gebruikt worden, nog meer dan bij Reintje den vos, zoodat hij voor 90 % van de gevallen, gevangen wordt op den Sprong, want aas, zooals ingewanden van gevogelte, van haas of konijn, bekoort hem niet, in tegenstelling met den Bunzing. Wanneer men den Steenmarter volgt op de sneeuw, kan men steeds constateeren, dat hij eenige meters loopt, om dan te zitten, vermoedelijk luisterend of er geen onraad is, ofwel om 't terrein te verkennen. Behalve in de bebouwde kom-

men, geloof ik wel dat de Steenmarter overal in Limburg nog voorkomt. Wij hebben de beesten aangetroffen te: Limmel, Ambij ('n nest met jongen), Heer, Keer (veel), Meersenerheide (hier verschillende exemplaren gevangen), Elsloo, Stein. Verdere vindplaatsen zal ik maar niet opnoemen, want waar men in gemeenten nog aantreft groote boerderijen, waar oud stroo jaren lang buiten ligt en waar takkebossen van 't eene jaar in 't andere worden opgestapeld, kan men den Steenmarter verwachten.

Op groote hoeven, waar de Steenmarter wordt aangetroffen, wordt er in winterdagen wel eens door den boer jacht op gemaakt, door in de schuren of in de stroomijten te steken met lange ijzers. De marter vlucht en wordt beschoten. Behalve in oude gebouwen vindt men hem ook in het bosch.

Wijnen de heer Paul Brouwers schoot in de jaren 1916 of '17 bij ons op de drijfjacht te Borgharen een grooten Steenmarter.

Tweemaal heb ik hem gevonden op konijnpijpen. Het is een groote zeldzaamheid, wanneer 't beest vlucht voor het fret, hetgeen éénmaal 't geval was. Vermoedelijk is de oorzaak te vinden in 't feit dat 't fret belletjes droeg.

Dat de Steenmarter 'n groot-moordenaar is onder het wild, lijdt geen twijfel. De jachtopzichter vertelde me, dat hij, op nachtdienst, te Borgharen heeft waargenomen, hoe eenige marters aan 't jagen waren op fazanten in de kleine eikenboomen op de grens van Meerssenhoven en Itteren. De marters sprongen gelijk eekhoorntjes van den eenen eik in den anderen, grepen de fazanten en lieten zich met de prooi uit de boomen vallen. Hoeveel stuks marters door hem in den loop der jaren gevangen werden weet ik niet meer, doch ik meen vier of vijf”.

De heer G. Widdershoven, Aalbeek-Hulsberg, schreef me d.d. 22 Aug. '28: „De Steenmarter kwam hier 20 jaren geleden menigvuldig voor; ik geloof dat ik er in mijn leven meer dan 50 gevangen en geschoten heb; in de laatste vijf jaren heb ik geen spoor van hem in deze buurt ontdekt.

Verleden jaar is er bij Ter Worm, Heerlen, nog een gevangen door den opzichter, terwijl de heer wethouder Alph. Scheepers dat jaar in de buurt van Heerlen er één schoot”.

Volgens den heer Fr. Voncken Sr. te Wylré worden aldaar in den winter geregeld nog enkele exemplaren gevangen.

Uit mij door Dr. de Wever, Nuth, gedane mededelingen blijkt dat te Schinveld, bij den molen Frings, in 1918 'n Steenmarter werd geschoten door den heer Lucas Herings aldaar en in 't zelfde jaar één te Nuth door den heer J. L'Ortije.

Deze laatste nam in 1927 te Nuth in de sneeuw 't spoor van zoo'n dier waar.

De heer Mulkens uit Nuth ving in 1908 'n

(1) Tijdens 't corrigeeren der drukproef van dit opstel verneem ik, dat zich in de collectie van Pastoor Rongen te Stein een opgezette Boommarter bevindt afkomstig uit Swalmen.

Steenmarter te Rolduc en wist mee te deelen dat er in 1927 een gevangen werd te Elsloo door den heere jaechtopziener van Hees.

Dr. de Wever zelf zag in 1921 drie jonge doode Marters liggen op 'n akker bij Rivieren, Voerendaal, vermoedelijk daar neergeworpen. „t Waren precies Bunzings, maar met witte borst; 'k zou niet weten wat of dat voor andere dieren dan Steenmarters kunnen geweest zijn”, (aldus Dr. de Wever).

In 't Natuurhist. Museum te Maastricht bevindt zich een opgezet exemplaar, in November 1920 gevangen in den molen van den heer Clemens, Pieterstraat, Maastricht.

Aan Pater H. Schmitz S. J. is de Steenmarter bekend uit het Cannerbosch, waar hij vrij veel huist en uit Aalbeck, van waar zich een opgezet exemplaar bevindt in 't Museum der P.P. Jezuiten te Nijmegen.

Omtrent den Steenmarter deelt de heer P. Hens me mee:

„Houthem. Plant zich hier sinds jaren niet meer voort. Uiterst zeldzaam zwervend. In 1927 één gevangen in de „Bieboseh” (Oud-Valkenburg). Sinds 1917 niet meer te Houthem waargenomen. Is daar echter tot 't begin dezer eeuw nog talrijk geweest”.

De Heer Hub. Hennekens in de Graetheide, 'n goede observator, zegt, dat er in den winter op de sneeuw nog elk jaar in 't Steinder bosch te „speuren” zijn.

De heer Knapen, Rijksveldwachter, Mijel, schrijft me, dat *Mustela foina* (d.i. onze Steenmarter) nu en dan voorkomt onder Roggel en Heijthuijzen.

Ik zelf heb den Steenmarter waargenomen in de buurt van Sittard, Schinnen, Merkelbeek.

De „aanteekeningen” van den heere J. L. Wielders bevatten:

7 Januari 1893: één gevangen te Nieuwstadt;

5 December 1899: één gevangen te Nieuwstadt;

12 Januari 1923: één gevangen te Venlo;

2 December 1926: één gevangen te Maasbree;

4 Januari 1928: één geschoten te Bleriek.

V.

Putorius putorius putorius (L.).

De Bunzing.

R. T. Maitland, op. cit., zegt: e= gewoon. Alph. H. Dubois, op. cit.: „très commun en Belgique”.

Otto le Roi und H. Freiherr Geyr von Schweppenburg, op. cit.: „überall vorhanden”.

Hugo Otto, op. cit.: „In der ganzen Rheinprovinz ist der „Uelk” reichlich zu finden”.

Deze gegevens uit onze grensgebieden stemmen gansch en al overeen met wat we weten over 't voorkomen van den Bunzing in Limburg. Overal hier komt hij voor en nergens is hij zeldzaam.

De heer Lucien Regout schreef me: „M.i. zijn er twee hoofdsoorten, n.l. de groote Bunzing, ter grootte ongeveer van den Marter en de kleine Bunzing zoo groot als 'n fret.

De groote Bunzing kan men nog verdeelen in meer wit- en meer geelachtige. Zoowel de ene als de andere komen veel voor in bosschen en schuren, in grotten, oude gebouwen enz. enz.”.

Vershil in grootte en kleur zal wel geweten moeten worden aan sexe-onderscheid, aan ouderdom, verharig en aan meer of minder gunstige levensomstandigheden.

Dat de Bunzing voorloopig nog niet dreigt uit te sterven, blijkt uit wat ik over hem noteerde in de maand Augustus-September 1928.

7 Augustus: 3 dezer roovers onschadelijk gemaakt te Douverghout. (Courantenbericht).

7 Augustus: een vijftal volwassen Bunzings werden gevonden en gedood in 'n houtmijt te Onderspekholt. (Courantenbericht).

10 Augustus: Oud mannetje gevangen op 't Hertenkamp te Maastricht in 'n val. (Eigen waarneming).

13 Augustus: Jong exemplaar aldaar op dezelfde wijze.

21 Augustus: Bunzing gevangen te Kerkrade. (Courantenbericht).

29 Augustus: Bunzing waargenomen te Spekholzerheide. (Courantenbericht).

8 September: Jong exemplaar gezien op 't Hertenkamp, Maastricht. (Mededeeling van den heere Edm. Nyst).

Van de zeer vele Bunzings welke ik in den loop der jaren heb waargenomen, dood en levend, in de buurt van Sittard, Kerkrade-Rolduc, Eijsden, Merkelbeek, Schinveld, Bingelrade, Jabeek, Maastricht, heb ik geene aanteekeningen gehouden.

De betrouwbaarheid mijner lijst lijdt daaronder niet. Wat ik verzuimde heeft de heer J. L. Wielders goedgemaakt.

Z'n „aanteekeningen” geven 'n haast angstwekkend beeld der groote hoeveelheid Bunzings in Limburg.

1891.

9 Jan.	1 gevangen in klem te Nieuwstadt, zeer donker gekleurd en bijzonder groot, oud ♂.
14 „	3 stuks in klem te Nieuwstadt; één heel licht gekleurd.
27 „	2 stuks gevangen met dashond (taks) te Sittard-Overhoven, in rioolbuizen bij strenge vorst en veel sneeuw.
1 Febr.	1 gevangen te Limbricht, zeer klein en bijna zwart exemplaar.
5 „	1 gevangen te Nieuwstadt met gedooide kip in klem.
18 „	1 gevangen met hond in de bosschen tussehen Born en Nieuwstadt; bijzonder groot exempl.

- 6 Maart. 1 gevangen met hond onder takkebossen te Nieuwstadt.
- 16 „ 1 gevangen in hollen boom te Nieuwstadt (begin verharing).
- 4 Juni. 1 oud ♀ met 6 jongen onder hoop palen en planken te Nieuwstadt, (jongen ± 6 weken oud).
- 15 Sept. 1 doodgeslagen in doornhaag te Nieuwstadt (huid waardeloos).
- 3 Dec. 2 gevangen in klem te Nieuwstadt, (reeds goed verhaard).
- 23 „ 1 gevangen met hond te Susteren, (zeer mooi licht gekleurd).
- 29 „ 1 gevangen in klem te Nieuwstadt, (zeer klein).
- 30 „ 1 gevangen in klem te Nieuwstadt, (zeer licht gekleurd).
- 1892.**
- 9 Jan. 3 gevangen in klemmen (1 zonder staart!) te Nieuwstadt.
- 15 Febr. 1 gevangen met hond te Limbricht.
- 15 Maart. 1 doodgeslagen in een vijver te Nieuwstadt, (begin verharing).
- 23 Juni. 3 jongen in schuur gevonden, 3 à 4 weken oud, te Nieuwstadt.
- 18 Aug. 2 jongen, half volwassen, te Nieuwstadt.
- 4 Nov. 1 geschoten te Nieuwstadt, (nog in verharing, niets waard).
- 8 Dec. 1 gevangen te Susteren, (bijna verhaard).
- 1893.**
- 23 Jan. 2 gevangen te Nieuwstadt, (groote).
- 4 Maart. 1 gevangen te Limbricht.
- 19 „ 1 gevangen te Nieuwstadt, (verharing).
- 3 Dec. 1 geschoten te Limbricht.
- 19 Dec. 1 gevangen te Nieuwstadt.
- 1894.**
- 18 Jan. 1 gevangen te Nieuwstadt.
- 2 Febr. 1 gevangen te Nieuwstadt.
- 9 Sept. 1 geschoten te Nieuwstadt (niets waard).
- 4 Dec. 1 gevangen te Nieuwstadt (bijna verhaard).
- 18 „ 1 gevangen te Nieuwstadt (verhaard).
- 23 Dec. 1 gevangen te Nieuwstadt.
- 1895.**
- 5 Maart. 1 gevangen te Limbricht (begin verharing).
- 9 Juli. 1 oud ♀ en 4 jongen doodgeslagen te Nieuwstadt.
- 15 Nov. 1 geschoten te Nieuwstadt (verharing).
- 1896.**
- 29 Jan. 1 gevangen te Susteren.
- 16 Febr. 1 gevangen te Nieuwstadt.
- 28 April. 1 oud ♀ (drachtig) te Nieuwstadt.
- 28 Sept. 1 geschoten te Nieuwstadt (niets waard).
- 1897.**
- 9 Jan. 1 gevangen te Nieuwstadt (zeer donker).
- 19 „ 1 gevangen te Nieuwstadt.
- 29 Maart. 1 gevangen te Nieuwstadt (verharing).
- 23 Nov. 1 geschoten te Nieuwstadt.
- 1898.**
- 15 Febr. 1 gevangen te Sittard-Overhoven.
- 9 Juni. 2 jongen doodgeslagen te Nieuwstadt (2 à 3 weken oud).
- 12 Dec. 1 gevangen te Nieuwstadt.
- 1899.**
- 14 April. 1 gevangen te Susteren (verharing).
- 23 Aug. 1 halfvolwassen jong, met hond gevangen te Nieuwstadt.
- 1900.**
- 20 Jan. 1 gevangen te Sittard.
- 29 Jan. 1 gevangen te Nieuwstadt.
- 5 Maart. 1 gevangen te Nieuwstadt.
- 1901.**
- 7 Jan. 1 gevangen te Limbricht.
- 30 Nov. 1 gevangen te Nieuwstadt.
- 15 Juni. 3 jongen gevangen te Nieuwstadt.
- 28 „ 1 geschoten te Nieuwstadt.
- 1902.**
- 2 Febr. 1 gevangen te Nieuwstadt.
- 8 Maart. 1 gevangen te Sittard.
- 12 Sept. 2 halfvolwassen gevangen te Nieuwstadt.
- 21 Dec. 1 gevangen te Nieuwstadt (zeer groote).
- 1903.**
- 5 Jan. 1 gevangen te Nieuwstadt.
- 17 „ 1 gevangen te Susteren.
- 23 „ 1 gevangen te Swalmen.
- 10 Juni. 1 geschoten te Swalmen.
- 21 Nov. 1 gevangen te Swalmen.
- 3 Dec. 1 geschoten te Swalmen.
- 19 „ 1 geschoten te Asselt (Swalmen).
- 1904.**
- 30 Jan. 2 gevangen te Swalmen.
- 17 Febr. 1 geschoten te Swalmen.
- 1905.**
- 5 Aug. 1 gevangen te Swalmen.
- 9 Febr. 1 gevangen te Swalmen.
- 26 „ 1 geschoten te Swalmen.
- 3 Jan. 1 geschoten te Swalmen (Boekoel).
- 1906.**
- 10 Jan. 1 gevangen te Swalmen.
- 3 Sept. 1 gevangen te Swalmen (verharing).
- 1907.**
- 7 Febr. 1 gevangen te Swalmen.

1908.

- 3 Jan. 1 gevangen te Swalmen (Asselt).
 3 Maart. 1 gevangen te Swalmen.
 2 Aug. 1 geschoten te Swalmen.

1909.

- 14 Dec. 1 gevangen te Swalmen.
 19 Dec. 1 gevangen te Swalmen.

1910.

- 3 Febr. 1 geschoten te Swalmen.
 13 Febr. 1 geschoten te Buggenum.

1911.

- 8 Jan. 1 gevangen te Swalmen.

1912.

- 2 Dec. 1 geschoten te Swalmen.
 19 „ 1 geschoten te Swalmen.

1913.

- 12 Jan. 1 gevangen te Swalmen.
 30 „ 1 gevangen te Swalmen (Asselt).
 5 Maart. 1 gevangen te Swalmen.

1914.

- 7 Jan. 1 gevangen te Swalmen.
 5 Febr. 1 gevangen te Swalmen.

1915.

- 20 Jan. 1 gevangen te Swalmen.
 9 Febr. 1 gevangen te Swalmen.

1916.

- 2 Febr. 1 gevangen te Swalmen.

1917.

- 9 Jan. 1 gevangen te Venlo.
 3 Febr. 1 gevangen te Venlo.
 20 Maart. 1 gevangen te Venlo.
 3 Aug. 1 gevangen te Maasbracht.

1918.

- 30 Jan. 1 gevangen te Blerick.
 3 Febr. 1 gevangen te Venlo.
 7 „ 1 gevangen te Blerick.
 15 Juni. 5 jongen gevangen te Venlo (3 à 4 weken oud).

1919.

- 26 „ 1 gevangen te Venlo.
 7 „ 1 gevangen te Venlo.
 3 Febr. 1 gevangen te Blerick.

1920.

- 3 Jan. 1 gevangen te Venlo.
 11 „ 1 gevangen te Venlo.
 9 Maart. 1 gevangen te Maasbree (verharing).
 2 Dec. 1 gevangen te Venlo.
 15 „ 1 geschoten te Venlo.

1921.

- 19 Jan. 1 geschoten te Venlo.
 6 Febr. 1 geschoten te Venlo.
 18 Aug. 5 jongen gevangen te Venlo.

1922.

- 11 Febr. 1 gevangen te Blerick.
 28 „ 1 gevangen te Venlo.

1923.

- 2 Jan. 1 gevangen te Blerick.
 26 „ 1 geschoten te Venlo.
 28 „ 1 gevangen te Blerick.
 14 Febr. 1 gevangen te Venlo.
 12 Maart. 1 gevangen te Venlo (begin verharing).
 9 Nov. 1 geschoten te Venlo (nog verharing).

1924.

- 5 Jan. 2 gevangen te Blerick.
 14 „ 1 gevangen te Maasbree.
 23 „ 1 gevangen te Venlo.
 3 April. 1 gevangen te Venlo.
 20 Dec. 1 gevangen te Venlo.

1925.

- 9 Jan. 1 gevangen te Venlo.
 12 „ 1 geschoten te Venlo.
 9 Febr. 1 gevangen te Maasbree.

1926.

- 5 Febr. 1 gevangen te Venlo.
 17 Maart. 1 gevangen te Venlo.
 3 Dec. 1 gevangen te Venlo.
 12 „ 1 gevangen te Venlo.

1927.

- 2 Jan. 1 geschoten te Venlo.
 7 „ 1 geschoten te Venlo.
 12 Febr. 1 gevangen te Venlo.
 21 „ 1 gevangen te Venlo.
 5 Nov. 1 geschoten te Venlo (verharing).

1928.

- 12 Jan. 1 gevangen te Venlo.
 24 „ 1 gevangen te Venlo.
 30 „ 1 gevangen te Venlo.
 5 Febr. 1 gevangen te Blerick.
 3 Maart. 1 gevangen te Venlo.
 3 April. 1 geschoten te Venlo.
 5 Juli. 4 jongen gevangen te Venlo.

Nadat 'k heden avond 14 Nov. '28, deze Bunzing-lijst had afgesloten, kijk 'k even 'de „Limburger Koerier" in.

In 't 2de blad, pag. 5, vind 'k twee advertenties.

De eene luidt: „Gevraagd een fiks- of bunzinghond; moet beslist afgericht zijn, desnoods 14 dagen op proef. Brief met opgave aan" (volgt adres in Geleen).

De andere: „Te koop gevraagd levende Bunzings. Te verwittigen" (volgt adres in Sittard).

Zui er wetenschappelijke interesse in Bunzings zal hier wel geen rol spelen.

Ook de Bunzings gaan zich in hun bestaan bedreigd zien. Geen wonder! Hun pels is duur.

VI.***Mustela erminea aestiva* Kerr.**

Hermelijn of Groote Wezel.

Volgens R. T. Maitland, op. cit.: C = gewoon.

Alph. Dubois, op. cit. zegt: „On la trouve dans toute la Belgique, mais elle est peu commune”.

Bij Dr. Otto le Roi und H. Freiherr Geyr von Schwepenburg, op. cit. heet hij: „Im ganzen Gebiete vorhanden”.

Hugo Otto, op. cit. zegt van den Grooten Wezel (evenals van den Kleinen): „Sie sind nirgends selten und nützen sehr durch Vertilgung der schädlichen kleine Nager”.

De heer J. L. Wielders geeft hem me op als volgt:

1912.

4 April. 1 gevangen te Swalmen.

1917.

9 Aug. 1 gevangen te Venlo.

12 Dec. 1 gevangen te Venlo.

1921.

2 Juli. 1 oude en 5 jongen gevangen te Tegelen.

1926.

3 Jan. 1 geschoten te Venlo.

9 Febr. 2 gevangen te Arcen (Velden).

1927.

9 Juni. 1 gevangen te Venlo.

1928.

21 Sept. 1 gevangen te Venlo.

De heer P. Hens schrijft me dat de Hermelijn in de buurt van Houthem nog talrijk is.

Volgens den heer Frits Voncken, Wylré, komt hij aldaar heel veel voor.

De heer Lucien Regout (Lutterade-Geleen), die den Hermelijn beschouwt als „den grootsten deugniet van de wezelachtigen, daar hij dag en nacht jaagt en moordt”, zegt dat hij veel, om niet te zeggen té veel voorkomt”....

Gedurende de vele jaren, dat 'k me voor de Limburgsche fauna interesseer, ben ik in Zuid-Limburg zeer vaak den Hermelijn tegengekomen; en tijdens m'n conservatorschap kreeg 'k deze diersoort haast ieder jaar uit verschillende Zuid-Limb. plaatsen toegestuurd in zomer-, winter- en overgangskleed.

'k Heb er in handen gehad uit de buurt van Sittard, Kerkrade, Nuth, Bingelrade, Jabeek, Eijgelshoven, Bemelen, Beek-Geverik, Eijsden en Maastricht.

VII.

Mustela nivalis nivalis L.

De Kleine Wezel.

Voor den Kleinen Wezel geldt, en voor onze grensgebieden en voor Limburg zelf ± wat

we boven zeiden over z'n grooteren broer. Alléén de Kleine is nog veel minder zeldzaam.

En da's maar goed ook, want 't beestje is zeer nuttig.

De heer G. Widdershoven (Aalbeek-Hulsberg) noemt hem in zijne buurt veel voorkomend.

Datzelfde doet de heer P. Hens voor de omgeving van Houthem. Deze laatste schrijft me, dat op 6 Sept. 1928 nabij Valkenburg L. een kleurafwijking gevangen is, n.l. 'n grijsbruin exemplaar (koffie- met melkkleur).

De heer Lucien Regout beschouwt hem als veelvuldig in Zuid-Limburg aanwezig.

Met deze waarnemingen ga 'k heelemaal accoord.

In alle plaatsen, waar 'k in Zuid-Limburg gewoond en korter of langer vertoefd heb, mocht 'k zeer dikwijls den Kleinen Wezel waarnemen.

Geen wonder dus dat de niet genoeg te appreciëren „aanteekeningen” van den heere J. L. Wielders met mijne en anderer waarnemingen overeenstemmen.

Hier volgen ze:

1895.

9 Maart. 1 gevangen te Nieuwstadt.

4 Juni. 4 jongen uitgegraven te Sittard.

15 Sept. 3 gevangen te Nieuwstadt.

1896.

10 April. 1 gevangen te Nieuwstadt.

23 „ 2 gevangen te Nieuwstadt.

1898.

9 Aug. 4 jongen en 1 oude gevangen te Limbricht.

1899.

4 Maart. 1 oude gevangen te Sittard.

1901.

6 Jan. 1 gevangen te Nieuwstadt.

14 „ 2 gevangen te Nieuwstadt.

1 Maart. 1 gevangen te Limbricht.

16 „ 2 gevangen te Susteren.

14 Mei 1 gevangen te Limbricht.

29 „ 2 gevangen te Sittard.

5 Sept. 1 gevangen te Limbricht.

1905.

2 Febr. 1 geschoten te Swalmen.

19 Oct. 3 geschoten te Beesel.

1906.

9 Dec. 4 gevangen te Swalmen.

1908.

2 Maart. 1 geschoten te Asselt (Swalmen).

27 Mei. 1 gevangen te Swalmen.

2 Juli. 2 gevangen te Swalmen.

22 Sept. 1 gevangen te Swalmen.

1909.

- 5 Sept. 2 gevangen te Belfeld.
2 Dec. 1 gevangen te Beesel.

1912.

- 3 Aug. 1 gevangen te Swalmen.
7 Mei. 2 gevangen te Swalmen.

1913.

- 8 Juni. 3 jongen gevangen te Beesel.
21 Juli. 1 gevangen te Swalmen.
29 „ 2 gevangen te Swalmen.

1917.

- 25 Maart. 2 gevangen te Swalmen.
20 Sept. 1 gevangen te Venlo.
6 Oct. 2 geschoten te Venlo.

1923.

- 27 Oct. 1 geschoten te Maasbree.
2 Nov. 2 geschoten te Blerick.

1924.

- 13 April. 2 gevangen te Venlo.

1926.

- 11 Jan. 1 gevangen te Areen.
21 Juni. 2 gevangen te Blerick.

1927.

- 2 Dec. 1 gevangen te Maasbree.
21 „ 2 gevangen te Venlo.

1928.

- 6 Febr. 2 gevangen te Blerick.
18 Maart. 1 geschoten te Maasbree.
9 Juni. 4 jongen en 1 oude gevangen te Blerick.

VIII.**Meles meles meles (L.).****De Das.**

R. T. Maitland, op. cit.: a. r. = vrij zeldzaam.

Alph. Dubois, op. cit.: „il est assez commun en Belgique”.

Dr. O. le Roi und H. Freiherr Geyr von Schweppenburg, op. cit.: „Wohl noch überall vorkommend”.

Hugo Otto, op. cit.: „In Deutschland trifft man ihn allenthalben an. Wie überall, so lebt er auch in der Tiefebene in Felsen- und Erdbauen. Er ist aber nirgends besonders häufig, und es hat den Anschein, als ob man ihn mit der Zeit zu den seltener werdenden Tieren rechnen muss, die die Naturdenkmalpflege besonders zu beachten hat”.

* * *

Limburg met z'n vele begroeide heuvelhellingen en vaak dito z.g. „graven” (graffen) tusschen de akkers en weilanden is steeds voor den das 'n ideale verblijfplaats geweest.

In begroeide heuvelhellingen en graven toch

legt hij bij voorkeur z'n holen aan, veel meer dan in uitgestrekte bosschen.

'n Enkelen keer ook, als 's zomers de velden vol hooge graangewassen staan, slaat hij hierin z'n tenten op.

Zoo herinner ik me, 'n dertig jaar geleden, in één zomer twee dassenhollen in korenakkers in de buurt van Sittard (Haagsittard).

De vele „dassenclubben”, vroeger vooral (maar ook nu nog), in Limburg, bewijzen dat Grimbert hier 'n vaak voorkomende verschijning was en nog is.

't Wettelijk verbod van „dassenbijterijen” heeft wel is waar en gelukkig maar, aan dit „clubleven” 'n gevoeligen knak gegeven, doch heelemaal uitgeroeid is 't nog op lange na niet.

O.a. Gronsveld, Eijdsen, Oud-Valkenburg, Kerkrade en Vaals, om enkele plaatsen te noemen, doen nog altijd aan dien „ouden sport”.

Alléén maar waren vroeger „dassenbijterijen” 'n soort publieke vermakelijkheid, thans hebben ze clandestien plaats.

Vele jagers houden vol dat we twee soorten Dassen moeten onderscheiden, n.l. honds das of varkensdas en gewone das. „Wij jagers, (zoo schrijft me de heer Lucien Regout) noemen hem de das en de konijnendas. De eerste is niet gevaarlijk voor de konijnenjacht, voedt zich voornamelijk met insecten, pieren, kikkers en weet ik wat meer. De tweede graaft alle konijnennesten uit, maar laat er dan ook geen één zitten. De nesten der konijnen liggen gewoonlijk $\pm 1\frac{1}{2}$ M. van de opening van het hol. De das graaft zelden of nooit de konijnenpijp na, doch graaft loodrecht af op het nest”.

„Anatomisch” staat 't vast dat we hier maar één en hebben: Meles meles meles (L.).

Maar dat er onder de „Melessen” zijn, die eenmaal den smaak hebbende van konijnenvleesch en den weg wetend om zich dat te verschaffen, konijnenpijpen opgraven, is best mogelijk.

'k Hoop van harte dat heeren Jagers en Jachtopzieners hieromtrent hunne bevindingen aan ons willen meedeelen, ter publicatie in 't Maandblad.

De „aanteekeningen” van den heere J. L. Wielders bevatten over den das maar weinig.

1908.

- 14 Dec. 1 gevangen te Swalmen (29 pond zwaar).

1912.

- 30 Nov. 1 gevangen te Swalmen.

1918.

- 14 Nov. 1 geschoten te Areen-Velden.

Dit moet ons niet verwonderen.

Bij een preparateur komt de das niet vaak terecht. Veeleer wordt z'n huid, als ze bij de z.g. dassenbijterijen niet totaal verscheurd wordt, gelooïd en verwerkt tot vloerkleedjes.

* * *

Doeh dat hij in Limburg nog voorkomt, bewijzen de volgende gegevens:

In Noord-Limburg (Mook-Gennep) is hij vrij veel.

Volgens den heere Knapen, Meijel, komt de Das in de bosschen van Helden en Baarlo slechts sporadisch voor.

In Midden-Limburg (aldus schrijft me de heer R. Geurts, Echt) is hij niet zeldzaam (in de loofbosschen, die liggen in de laagten tusschen de hooge zandgronden). Zoo werden er bij mijn weten 2 geschoten in „de Doord”, o.a. ’t eene exemplaar in Febr. ’13 door den heere Luypen, — ’t opgezette dier bevindt zich in de kweekschool te Roermond.

Dezer dagen, Oct. ’28, zijn er 4 buitgemaakt

Met 'n paar flinke honden haalde men in den tijd van 14 dagen (najaar 1928) te Nyswiller drie dassen uit.

bij de hoeve Rozendaal (tusschen Echt, Maasbraecht en Montfort): 2 geslachten, 1 doodgevonden en 1 gevangen met behulp van een hond uit Valkenburg.”

Ook werd er begin Nov. ’28 één gevangen te Herkenbosch. (Courantenbericht).

In de buurt van Limbricht-Nieuwstadt komen geregeld Dassens voor. Zoo ook in de buurt van Sittard-Doenrade, ofsehoon ze hier ietwat verjaagd zijn door de ontginning van ’t Watersleyder-bosch, waarin ze zich vroeger geregeld ophielden.

Een exemplaar, aldaar ettelijke jaren geleden geschoten, bevindt zich in de natuurhist. collectie van ’t klooster der Paters Franeiscanen te Watersleyde.

In de buurt van Bingelrade-Schinveld-Waubach niet zeldzaam.

In Kerkrade-Eijgelshoven dito. In de buurt van Vijlen-Vaals zelfs vrij veel.

De hierbijgaande foto gewerd me uit Nyswiller. ’t Onderschrift pleit genoegzaam voor de niet zeldzaamheid van den Das aldaar in de buurt en is ’n „monument” ter getuigenis van de „taaiheid” der eenmaal zoo bloeiende „Dassenclubben”.

In Wylré nu en dan, volgens den heer F. Voncken. Daarentegen komt de Das weinig meer voor in de buurt van Nuth-Hulsberg, zooals de heer G. Widdershoven me meldt.

Dit stemt overeen met wat de heer Hens me schrijft omtrent z’n voorkomen te Houthem. „Zeldzaam gevonden”. In 1927 nog één bezet hol met jongen. In 1928 alleen één zwervend exemplaar. Nabij Valkenburg in 1928 nog twee gevangen”.

Voor nadere gegevens houden wij ons aanbevolen.

IX.

Lutra lutra (L.).

De Otter.

R. T. Maitland, op. cit.: a. r. = vrij algemeen.

Alph. Dubois, op. cit.: „en Belgique elle est assez commune en Campine”.

Dr. O. le Roi und H. Freiherr Geyr von Schweppenburg, op. cit.: „An fischreichen Gewässern wohl noch im ganzen Gebiete”.

Hugo Otto, op. cit.: „An passenden Oertlichkeiten ist er in Deutschland allenthalben noch zu finden. Jährlich werden hier etwa 10.000 Fischotter erbeutet. Wenn er auch in unserer rheinischen Heimatprovinz fast in keiner grössern Landschaft gänzlich fehlt, so gehört er doch in einigen Gebieten zu den durchaus seltenen Tieren. Einstmals wer er in vielen rheinischen Gegenden stark vertreten. So mussten z. B. im Herzogtum Berg im 16. Jahrhundert zwei besonders angestellte Otterjäger diesen Fischräubern nachstellen. In der Gegenwart kommt er in manchen Bachläufen der Ebene und in Seeartigen Wasserbecken noch vor. Aber er wird immer seltener beobachtet. In manchen heimatlichen Landschaften müssen wir ihn zu den immer mehr abnehmenden Naturdenkmälern unser Säugetierwelt zählen. Die wasserwirtschaftlichen Bestrebungen der neueren Zeit und die Schmutzwässer der Industrie rauben ihm seine Wohngebiete”.

* * *

Wat Hugo Otto hier zegt over de Watervervuiling in ’t Rijnland geldt in hooge mate ook voor Limburg, vooral Zuid-Limburg.

Ik kan me zeer goed den tijd herinneren dat de Geleen wemelde van Zoetwaterkreeften en Otters die zich geregeld in en langs hare waters ophielden.

’k Heb meer dan één jager gekend, die telken jare verschillende dezer waardevolle pelsdieren aldaar buitmaakten, zonder dat hun aantal afnam.

Thans is in de ganse Geleen haast geen kreeft meer te bekennen en algemeen hoor ’k, dat de Otter er óók niet meer voorkomt.

Tijdens m’n leeraarschap te Rolduc, 20 ja-

ren geleden, heb 'k vaak den Otter waargenomen op de Rolducse vijvers, wier wateren op sommige morgens als bezaaid lagen met gedooide halfopgevreten karpers, resten van der Otters maaltijden daar ter plaatse.

De dicren verschenen er plotseling om in eens ook weer te verdwijnen. Denkelyk kwamen ze uit vijvers en plassen van naburig Duitschland, ook uit de wateren van 't nabij gelegen kasteel Strijthagen en deden Rolduc zoo nu en dan op hun strooptochten aan.

En zoo was 't vroeger met alle de vele vijvers, vaak wemelend van visschen bij en rondom de Zuid-Limburgsche oude kasteelen.

Ook die vijvers zijn thans voor 'n groot gedeelte of gedempt of zoodanig in verval dat er zich geen visschen meer in ophouden. 't Sprcekt van zelf dat ze alsdan voor verder Otterbezoek niet meer in aanmerking komen en dat de Otter, die van nature 'n ietwat vagebondeerd leven leidt, meer geschikte plekken opzoekt.

Hier laat 'k de „aanteekeningen” volgen van den heere J. L. Wielders.

1896.

7 Juni. 1 gevangen te Susteren (zeer groot exemplaar).

1908.

12 Oct. 1 gevangen te Swalmen.

1910.

10 Mei. 1 oude en 2 jongen geschoten te Swalmen.

1916.

9 Nov. 1 geschoten te Blerick.

1920.

5 Dec. 1 geschoten te Venlo.

1926.

3 Oct. 1 geschoten te Blerick.

1928.

12 Mei. 1 gevangen te Venlo.

19 Juli. 1 geschoten te Venlo.

Deze gegevens kunnen door mij aangevuld worden als volgt:

In 't Natuurhist. Museum te Maastricht bevindt zich een opgezet exemplaar door den heere Jean Hermans-Ummels, Victoria", Maastricht, geschoten op den vijver van 't kasteel Wolfraath (Holtum) in den nacht van 15—16 September 1898.

In de collectie der Gem. H. B. S. een dito exemplaar, ettelijke jaren geleden buitgemaakt in de Jeker bij Maastricht.

Ook in 1927 werd in de Jeker aldaar nog een Otter waargenomen.

Dat de Otter nog voorkomt in de buurt van Weert heeft de heer de Haan ons bereids

verteld in 'n vorige aflevering van het Maandblad.

De heer R. Geurts, Echt, schrijft me:

„Otter: sinds de visstand op de Geleenbeek zoowat tot nul gereduceerd is, (door de Mijwatervervuiling) niet meer op of bij de Geleen en de vijvers van „Kasteel Verduynen”, — waar $\pm$ 15 jaar geleden nog enkele exemplaren gespeurd — waargenomen.

Bij „de Oude Maas” nog misschien enkele. Bij de „Baggerkuile” heb 'k, 'n paar jaar geleden, nog een aangetroffen. Hier heeft hij uitstekend viswater, een hooge kleioever, die meer en meer begroeid raakt”.

De heer Lucien Regout deelde me mee: „De Otter komt zelden meer voor. Het laatst werd ik gewaarschuwd in 't jaar 1923 te Wylré, dat er een Otter de Geul nazwom op Gulpen aan. Vroeger kwam de Otter veelvuldig voor. Te Ambij, op Zeveren, alsmede op 't kasteel te Limmel zijn vele exemplaren gevangen. Wanneer er een Otter op de Geul is, kan men dit direct constateren op den rechter oever der Geul te Bunde, tusschen „Rustenburg” en 't „Vuilwames”, waar een pijp is, hetgeen de Otter steeds komt controleeren.

Volgens jachtopzieners zijn de laatste jaren geen Otters meer op de Geul waargenomen”.

Dit komt overeen met wat de heer Frits Voncken uit Wylré me schrijft: „De Otter is in de laatste jaren hier niet meer gezien. Vroeger werd er nu en dan wel 'ns een gevangen”.

En komt ook overeen met de mij verstrekte gegevens door den Heer P. Hens: „Vroeger te Houthem regelmatig langs de Geul. Sinds de laatste 12 jaren daar niet meer waargenomen.”

„Volgens den heer G. Widdershoven (Hulsberg) is in 1928 nog een Otter waargenomen op een vijver te Wynandsrade”.

In 1923 schoot de heer Ed. Peters, Etzenrade-labeek een Otter in de beek bij den Roermolen aldaar.

In 1927 de heer J. Peters, Brunssum, ter zelfder plaats een exemplaar. ¹⁾

In 1926 werden twee Otters buitgemaakt door een inwoner van Keutenberg. De vellen zijn verkocht te Maastricht.

Begin Aug. 1928 werd 'n Otter gevangen te Obbicht, lang 1.20 M. en 10 K.G. zwaar. (Bericht Limb. Koerier 6 Aug. l.l.).

In de eerste week van Sept. '28 werd een Otter waargenomen bij 't klooster te Stein, volgens mij mondeling gedane mededeeling door een der Eerw. Paters.

In den nacht van 12 op 13 Nov. werd te Hunsel een Otter gevangen. (Bericht Limb. Koerier, 14 Nov. l.l.).

Den 7 Dec. '28 werd een Otter gevangen door den heer Beijk te Budel-Dorplein. (Bericht Limb. Koerier, 7 Dec. l.l.).

Nadere gegevens zijn ons welkom.

(1) Schriftelijke mededeeling van Dr. de Wever, Nuth.